

Info PRO EUROPA

BULETIN INFORMATIV AL LIGII PRO EUROPA, NR. 9-10 / 1996

Primul FORUM PRO EUROPA la Apollo

Amenajarea Sălii de Conferințe a Ligii PRO EUROPA, obținută „după lupte multisekulare” care au durat patru ani, a creat în sfârșit posibilitatea organizării primului Forum al Centrului Intercultural la noi „acasă”. „Acasă” la noi înseamnă dincolo de un spațiu geometric accesibil, un cămin spiritual care să ofere întreaga căldură și, de ce nu, întregul confort necesar unei dezbateri de idei edificatoare.

Momentul calendaristic al întrunirii (sâmbătă, 14 septembrie), suprapus peste momentul istoric al semnării Tratatului de bază româno-ungar — eveniment care urma să aibă loc doar peste două zile la Timișoara — a oferit un cadru temporal adecvat, interesul public excitat din ambele direcții constituind un mediu deosebit de receptiv la schimbul de idei, și chiar replici. O săliță cochetă cu 50 de locuri, umplută înăla refuz, a funcționat simultan și ca platou de filmare, întreaga dezbatere, care a durat aproape patru ore, fiind înregistrată, iar un rezumat de

aproape două ore redifuzat de postul de televiziune TV Mureș. Postul local Antena 1 a optat pentru continuarea discuției cu oaspeții Ligii între pereții propriului său studiu. Mediatizare, prin urmare, excelentă. Și nu e de mirare. Pentru că dincolo de tema fierbinte: „Tratatul de bază româno-ungar: rezerve, »pericole«, șanse, perspective”, numele invitaților care au onorat Forumul au avut calitatea de a stârni interesul și curiozitatea auditoriului. Cei doi experți din partea Centrului de Studii Internaționale, respectiv Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului — Comitetul Helsinki: doamna Renate WEBER, juristă și domnul Valentin STAN, istoric, completați în mod fericit de către deputatul UDMR, SZILÁGYI Zsolt, (nu putem decât să ne exprimăm regretul că al patrulea invitat, deputatul PNȚCD Ioan MUREȘAN, deși a confirmat, nu a ajuns de-a lungul celor patru ore la locul dezbaterii), au pus în joc întregul lor arsenal spiritual pentru a oferi celor prezenți (în Sala Forumului sau ulterior în fața micilor ecrane) toată bogăția lor de cunoștințe și idei referitoare la trecutul, prezentul,

ba chiar viitorul relațiilor româno-maghiare. Moderatorul dezbaterii, SZOKOLY Elek, directorul Centrului Intercultural, a avut o sarcină relativ ușoară în compania unor personalități de asemenea anvergură spirituală. Nici contribuția publicului la reușita dezbaterii nu a fost neglijabilă. În afară de intervențiile din sală, cu întrebări sau comentarii, nu a lipsit din repertoriu nici vocea străzii, ancheta realizată pe străzile Tîrgu-Mureșului de colegul nostru HALLER István în colaborare cu TV Mureș

oferind o pată de culoare apreciată atât de publicul din sală, cât și de conferențieri.

Nu este deloc ușor să rezumi o dezbatere de aproape patru ore în câteva rînduri, fără riscul de a pierde tocmai acele nuanțe, acele formulări „pe multe de cuțit” care definesc chiar fondul polemicii. Atunci cînd subiectul este tocmai mult prea frămîntată *Recomandare 1201* sau nu mai puțin contestată *Legea învățămîntului*, „pericolul” autonomiei etnice sau politica națională duplicitară, atât a parti-

delor guvernamentale, cât și a celor din opoziție, rezumatele pot deveni cît se poate de neconcludente. Soluția ar putea fi citarea, deși alegerea textelor celor mai revelatoare, cu inevitabila lor rupere din context, nu este nici ea prea fericită. Deci, rămîne în final regretul nevindecabil al celor care nu au putut fi de față și șansa reparației cu alt prilej.

(Sz.E.)

Valentin STAN:

„Din fericire sau din păcate, nu există o practică europeană, generic vorbind, sau o instituție care să se ocupe de problemele minorităților în fiecare țară. Ce înseamnă asta? De pildă, un lucru foarte interesant pe care îl găsim de regulă în declarațiile UDMR, se află și în Declarația din iulie de la Budapesta, care după părerea mea este o eroare politică a guvernului Horn și care a contribuit în mare măsură la accelerarea semnării Tratatului. Această eroare politică a determinat niște reacții din partea unor țări foarte importante, cum ar fi Statele Unite.

(continuare în pagina 6.)

Valentin STAN, Renate WEBER și SZILÁGYI Zsolt

Calendar

Naptár

31 august — 16 septembrie — A doua ediție a *taberei de interculturalitate* cu participarea unor organizații de femei din Anglia și România, finanțată de Charity Know-How Anglia, LPE prin programul CEBEMO/BILANCE și Biserica Reformată din Cetate.

2 septembrie — Reluarea cursurilor în cadrul *Proiectului Metiers*, organizate de Europa SOS Roumanie, Fundația Agricolă 2000 și LPE, finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE&TACIS.

4—5 septembrie — Seminarul „*Mass-media și partidele politice*”, Chișinău. Din partea LPE a participat Smaranda ENACHE.

10—13 septembrie — *Coloquiul* organizat la Berlin de PRO EUROPA Brandenburg în cadrul programului de cooperare cu LPE, finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE. Din partea LPE a participat Mircea BEȘA și cursanții.

14 septembrie — Forumul „*Tratatul de bază româno-ungar: rezerve, pericole, șanse, perspective*” organizat de Centrul Intercultural al LPE la Tîrgu-Mureș.

20—22 septembrie — Seminarul internațional „*Calea spre Uniunea Europeană*”, organizat la Budapesta de Uniunea Federaliștilor Europeni cu sediul la Bruxelles, Europäische Staatsbürger-Akademie Bocholt și European Academy Budapesta. Din partea LPE a participat SZOKOLY Elek.

21 septembrie — *Proces Consultativ* organizat de Centrul de Informare Român la Cluj cu scopul de a oferi organizației Charity Know How informații despre necesitățile ONG-urilor din România. Din partea LPE a participat HALLER István.

23—27 septembrie — *Misiune internațională de informare*, inițiată de IDEA, Stockholm, la Sarajevo. Din partea LPE a participat Smaranda ENACHE.

27—28 septembrie — Trei seminarii cu tema „*Politici comunale*”, organizate la Tîrgu-Mureș, Reghin și Luduș de Fundația Friedrich Ebert în colaborare cu LPE.

30 septembrie — 1 octombrie — Seminar în cadrul *Proiectului Metiers*, organizat de Europa SOS Roumanie, Fundația Agricolă 2000 și LPE, proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE&TACIS.

1—14 octombrie — Prezentarea *Colegiului Democrației, ediția a III-a* (proiect finanțat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile) în școli, facultăți și prin mass-media.

5 octombrie — *Vizita de evaluare* efectuată de Marcel ZWANBORN la LPE.

14—25 octombrie — Înscrierea pentru *Colegiul Democrației ediția a III-a*, proiect finanțat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile.

21—26 octombrie — Seminarul „*Pluralism și reprezentarea intereselor cetățenilor*”, organizat de LPE la Tîrgu-Mureș, în cadrul programului de cooperare cu PRO EUROPA Brandenburg, finanțat de Uniunea Europeană prin Programul PHARE.

25—27 octombrie — *Reuniunea de la Viena* organizată de Renner Institut. Din partea LPE a participat Smaranda ENACHE și SZOKOLY Elek.

26 octombrie — Desfășurarea examenului pentru *Colegiul Democrației ediția a III-a*, proiect finanțat de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile — probă scrisă.

25—28 octombrie — Seminar din cadrul proiectului „*Formarea continuă a profesorilor care lucrează cu elevii romi*”, organizat de Institutul Intercultural Timișoara și de Asociația Romani CRISS din București. Proiect finanțat de Consiliul European. Din partea LPE a participat HALLER István.

augustus 31 — septembrie 16 — Angliai és romániai női szervezetek második *interkulturális tábora*, melyet az angliai Charity Know How, a CEBEMO/BILANCE terv keretén belül a PEL, valamint a Vártemplom támogatott.

september 2 — A *Métiers terv* kurzusainak újraindulása. A tervet az Europa SOS Roumanie, az Agrícola 2000 Alapítvány és a PEL közösen valósítja meg, az Európai Unió (PHARE&TACIS program) anyagi támogatásával.

september 4—5 — „*A sajtó és a politikai pártok*”, Kisinyovban rendezett nemzetközi szeminárium. A PEL-t Smaranda ENACHE képviselte.

september 10—13 — *Kollokvium*, melyet a PRO EUROPA Brandenburg szervezett Berlinben, PEL-val közös program keretében, melyet az Európai Unió (PHARE program) támogat. A PEL-t Mircea BEȘA és a kurzuson résztvevők képviselték.

september 14 — „*A román-magyar alapszerződés: veszélyek, fenntartások, esélyek, kilátások*”; a PEL Interkulturális Központja által Vásárhelyen szervezett fórum.

september 20—22 — „*Az Európai Unió felé vezető út*”, nemzetközi szeminárium, melyet a brüsszeli székhelyű Európai Federalisták egyesülete, az Europäische Staatsbürger-Akademie Bocholt és a budapesti Európai Akadémia szervezett Budapesten. A PEL-t SZOKOLY Elek képviselte.

september 21 — *Konzultációs Gyűlés*, melyet a Román Információs Központ szervezett Kolozsváron abból a célból, hogy a nemkormányzati szervezetek szükségleteire vonatkozó adatokat bocsájtson az angliai Charity Know How rendelkezésére. A PEL-t HALLER István képviselte.

september 23—27 — *Nemzetközi tájékoztató küldetés*, melyet a stockholmi IDEA kezdeményezett. A sarajevo rendezvényen a PEL-t Smaranda ENACHE képviselte.

september 27—28 — „*Helyhatósági politikák*”: Marosvásárhelyen, Régenben és Ludason megtartott szeminárium, melyet a Friedrich Ebert Alapítvány a PEL-val közösen szervezett.

september 30 — október 1 — A *Métiers terv* kereteiben megszervezett szeminárium. A tervet az Europa SOS Roumanie, az Agrícola 2000 Alapítvány és a PEL közösen valósítja meg, az Európai Unió (PHARE&TACIS program) anyagi támogatásával.

október 1—14 — A Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány által támogatott *III. Demokrácia Kollégiuma* tervének bemutatása iskolákban, egyetemeken, sajtóban.

október 5 — Marcel ZWANBORN *kiértékelő látogatása* a PEL-nél.

október 14—25 — Beiratkozás a Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány által támogatott *III. Demokrácia Kollégiumba*.

október 21—26 — „*Pluralizmus és az állampolgárok érdekeinek képviselete*”; a PEL által Marosvásárhelyen szervezett szeminárium az Európai Unió PHARE Programja által támogatott, a PRO EUROPA Brandenburggal közös program keretében.

október 25—27 — A Renner Intézmény által szervezett *bécsi értekezlet*. A PEL-t Smaranda ENACHE és SZOKOLY Elek képviselte.

október 26 — A Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány által támogatott *III. Demokrácia Kollégiumába* beiratkozottak írásbeli vizsgája.

október 25—28 — „*A roma gyermekekkel dolgozó tanárok folyamatos képzése*” terv keretében Slatinán megrendezett szeminárium, melyet a Temesvári Interkulturális Intézmény és a bukaresti Romani CRISS szervezett az Európai Tanács támogatásával. A PEL-t HALLER István képviselte.

Societatea civilă în Europa de Sud-Est

a fost titlul reuniunii organizate între 25—27 octombrie la Viena de către *Consiliul Europei*, în cooperare cu *Fundația Friedrich Ebert* și *Renner Institut*, la care au participat pe lângă politicieni și experți din Europa de Vest și spațiul post-iugoslav, Peter Schieder, președintele Comisiei de politică externă a Parlamentului Austriei, Elisabeth Rehn, raportor special ONU pentru fosta Iugoslavie, Hans-Peter Furrer, directorul departamentului politic al Consiliului Europei, Gret Haller, ombudsperson pentru Bosnia-Herțegovina ș. a. S-a bucurat de o deosebită apreciere intervenția lui Jacques Rupnik, autor alături de alții, ai unui zguduitor raport asupra crizei Iugoslave, „*O pace neterminată*”.

Discuțiile s-au axat pe *chestiunea pedepsirii criminalilor de război*, pe importanța asigurării unei *mass media independente*, pe *reclădirea societății civile*. Departe de a întruni consensul, punctele de vedere exprimate s-au referit îndeosebi la problema vinovaților și a vinovaților. Pentru unii occidentali, condamnarea criminalilor de război, chiar *in absentia*, de către Curtea de la Haga, nu pare a fi o urgență, pe când participanții bosniaci nu văd alt fundament pentru o pace durabilă decât adevărul și dreptatea. Comunitatea internațională a fost deseori culpabilizată pentru ezitățile și gafele sale. Propaganda anti-intervenționistă din unele cercuri

occidentale a costat în fapt sacrificarea mult mai multor vieți și bunuri decât dacă intervenția ar fi fost promptă și i-ar fi descurajat la timp pe corifeii Serbiei Mari. În replică, reprezentanții instituțiilor europene prezente au subliniat că termenul de „comunitate internațională” este pe cât de vag, pe atât de tendențios. În fapt, comunitatea internațională nu este monolitică, mobilizarea ei într-un singur sens este dificilă și plină de primejdii. Nu au fost trecute sub tăcere nici responsabilitățile directe ale clasei politice din fostele republici iugoslave care au declanșat de fapt războiul. Deși gradul de vinovăție diferă — nu se poate uita că Serbia a fost refractară la orice propunere de reformare a federației și a trimis armata națională să-i ucidă pe cetățenii propriei țări —, responsabilitatea unor politicieni ca Milosevici sau Tudjman pentru eșecul dialogului pașnic este imensă. Nici incapacitatea societății civile de a rezista logicii războiului nu poate găsi scuze, fiind evident că societatea post-comunistă iugoslavă nu a avut nici mentalitatea, nici posibilitatea de a rezista violenței și atrocităților săvârșite în numele vendetei istorice. Securitatea, s-a concluzionat, este o prioritate pentru întreaga zonă, dar securitatea nu poate exista în afara democrației. O democrație al cărei fundament nu se poate lipsi de aportul societății civile. Liga a fost reprezentată la această reuniune de Smaranda Enache și Szokoly Elek. (S.E.)

Liga PRO EUROPA, în calitatea sa de reprezentantă a unui important segment al societății civile, care de-a lungul celor șapte ani de existență a urmărit cu consecvență îmbunătățirea relațiilor interetnice și interconfesionale, promovarea toleranței și dialogului intercomunitar, detenționarea relațiilor sociale specifice din Transilvania, constată cu profundă îngrijorare apariția unor tonalități deo incalificabilă agresivitate în campania electorală prezidențială a candidatului Ion Iliescu, care nu a prețuit să recurgă la formule de amenințare cu efect instigator, deosebit de periculoase pentru liniștea și stabilitatea țării și regiunii în care trăim, contrazicând astfel tocmai argumentul cel mai fluturat al calităților prezidențiale ale domniei sale.

Previzunile apocaliptice ale candidatului Ion Iliescu referitoare, ba la implicarea uniunii democratice legale a cetățenilor români de naționalitate maghiară, ba la cea a cetățenilor români aparținând confesiunii legale greco-catolice în procesul democratic-constituțional al României, constituie o gravă neînțelegere a principiilor democrației și o încălcare flagrantă a îndatoririlor prezidențiale de

reprezentant al tuturor cetățenilor țării indiferent de naționalitate sau religie, punând totodată sub semnul întrebării și capacitatea candidatului Iliescu de a modera nepărtinitor relațiile societății române în următorul mandat.

În același timp ținem să atragem atenția candidatului la președenție Emil Constantinescu, că spre deosebire de afirmația domniei sale cu ocazia dezbaterii

televizate de la Antena 1, într-o democrație autentică nu pot exista teme tabu sau prevederi constituționale sacrosancte, decât cu riscul inevitabil al dogmatizării lor, toate deciziile fiind în mod firesc rezultatul unor negocieri între toți factorii politici ai societății. Congelarea dezbaterii asupra unor teme fundamentale ale democrației, cum ar fi forma de stat, nu poate decât să pună în pericol caracterul deschis al societății pe care, susținem cu toții — noi ca și domnia sa — că dorim să-l înfăptuim la noi în țară.

Tîrgu-Mureș, la 13 noiembrie 1996

Smaranda ENACHE
Co-președintă

DECLARAȚIE

Misiune de informare la Sarajevo

La inițiativa IDEA Stockholm (Institutul pentru Democrație și Asistență Electorală), — avînd ca președintă de onoare pe binecunoscuta militantă pentru drepturile omului, deținătoare a premiului Nobel pentru pace, doamna Aung San Suu Kyi —, am participat între 23—27 septembrie, împreună cu experți din Suedia, Canada și Africa de Sud, la o misiune internațională de informare la Sarajevo.

Echipa condusă de fostul ministru de externe al Portugaliei, **Dr. J. Durao Barroso**, a avut întâlniri cu organizații neguvernamentale, lideri politici și diplomați, reprezentanți IFOR. Concluziile misiunii, cuprinse într-un raport, sînt destinate să informeze guvernele și fundațiile interesate în reclădirea societății civile din Bosnia asupra priorităților reale. În esență ele ar putea fi rezumate astfel:

Deși acordurile de pace de la Dayton din 1995 au pus capăt războiului de patru ani care a răvășit Bosnia—Herțegovina, realitatea de pe teren rămîne complexă, fiind nevoie de construirea unei „păci drepte”. Alegerile generale ținute la 14 septembrie — criticate de unii analiști —, au dat acestei țări, constituită din federația croato—musulmană și entitatea sîrbă, o primă șansă pentru tranziția spre democrație, punînd bazele instituțiilor fundamentale ale statului. Este evident că grupurile civice din Bosnia, multe din ele active pe tot parcursul blocadei asupra Sarajevo—ului, sînt supuse unei teribile presiuni, trebuie să facă față atît politicienilor naționaliști, care au ieșit învingători în alegeri, cît și suspiciunilor unei populații traumatizate de război. Ideea de reconciliere este pentru mulți aproape cinică. Urmele războiului sînt prezente pretutindeni: jumătate din populația Bosniei—Herțegovina a fost nevoită să—și părăsească casele, peste 1,4 milioane sînt refugiați, peste 250 mii au fost uciși sau au dispărut, peste 75 la sută din cetățenii țării nu mai locuiesc la domiciliile lor dinainte de război.

Paralel cu stabilizarea țării și refacerea economiei, complet distrusă de război, vor trebui reclădite punțile care mai leagă, timid, comunitățile răvășite. Urmărirea și arestarea celor vinovați de crime de război — liderii sîrbilor bosniaci —, abia a început, ca și reîntoarcerea victimelor purificării etnice. Cu toate că refacerea instituțiilor statului este deja un pas spre democrație, aceasta nu acoperă nici pe departe adevăratul sens al democrației, inimaginabilă fără participarea cetățenilor înșiși. În țările din Europa Centrală și de Est a fost nevoie de șase ani de tranziție spre statul de drept și economia de piață. În majoritatea din ele, politicienii au ignorat importanța dezvoltării în paralel a unei noi societăți civile și a unei culturi

a democrației, cînd nu le-au împiedicat cu bună știință. În Bosnia—Herțegovina, rămasă în afara procesului de tranziție, este important ca trecerea spre democrație să se petreacă simultan pe mai multe planuri: de la război la pace, de la un sistem autocratic la unul democratic, de la economia de comandă la cea de piață, de la asociațiile organizate și controlate de stat, la o societate civilă independentă. Pentru aceasta este nevoie de

susținerea întregii Europe, este nevoie ca Bosnia—Herțegovina să nu fie lăsată singură în aceste momente. Într-o lume însetată de senzațional, Sarajevo sub auspiciile păcii riscă să părăsească pagina întâi. Nici un efort nu este prea mare pentru ca acest lucru să fie împiedicat. Experiența Europei Centrale post-comuniste poate fi o resursă utilă pentru refacerea Bosniei, ca și experiența reconcilierii din Africa de Sud. Nu trebuie uitat că războiul

Întoarcerea refugiaților

a fost posibil nu numai din cauza ambițiilor armatei iugoslave și a unor cinici lideri naționaliști, dar și din cauza fragilității societății civile și a ezitărilor comunității internaționale. (S. E.)

Seminar

Mass media și politica

Chișinăul a găzduit la începutul lunii septembrie seminarul internațional „Mass media și partidele politice”, în avanpremieră alegerilor prezidențiale din noiembrie. Inițiatorul întîlnirii, cunoscutul disident Dorin Tudoran, director în exercițiu al IFES Moldova, a prezidat o întîlnire care a reunit experți în probleme de mass media din Marea Britanie, SUA, Federația Rusă, Moldova, alături de reprezentanți ai presei și ai partidelor politice din țara gazdă. Referatul subsemnatei, intitulat „Cooperarea dintre organizațiile neguvernamentale și partidele politice în procesul electoral” a însumat experiența pe care organizațiile neguvernamentale au dobîndit-o în susținerea forțelor democratice din România. Centrul discuției l-a constituit implicarea mass mediei așa-zis independente în campania electorală și posibilele efecte asupra opțiunii electoratului. (S.E.)

Activități viitoare

• **Forumul intercultural**, 6—7 decembrie, Tîrgu-Mureș, seminar la care vor fi invitați reprezentanții organizațiilor minorităților naționale din Transilvania și Banat.

• **Ziua internațională a drepturilor omului**, 10 decembrie, Tîrgu-Mureș, conferință publică cu participarea co-președintei Comitetului Helsinki din România, Renate WEBER, la care vor fi invitați reprezentanții autorităților din Tîrgu-Mureș, persoane care s-au prezentat la Biroul pentru Drepturile Omului, studenții Colegiului Democrației.

• **Colocviul Ligii PRO EUROPA și al organizației PRO EUROPA Brandenburg din Germania**, 19—21 decembrie, Sibiu.

Un nou proiect

Biroul pentru Drepturile Omului din cadrul Ligii PRO EUROPA a elaborat un proiect de finanțare, înaintat către Programul PHARE al Uniunii Europene. În cazul în care se va primi finanțarea necesară, Biroul se va implica mai intens în unele probleme care privesc respectarea

drepturilor omului de către diferite autorități, instituții.

Obiectivul proiectului este de a contribui la crearea unui climat de respectare a drepturilor omului în România, a unei culturi a drepturilor omului. Proiectul va oferi lărgirea consultanței

juridice gratuite pentru persoanele ale căror drepturi au fost lezate. Prevede organizarea unor mese rotunde pe diferite teme, cu participarea autorităților, reprezentanților diferitelor grupuri sociale, ai altor organizații neguvernamentale și ai presei.

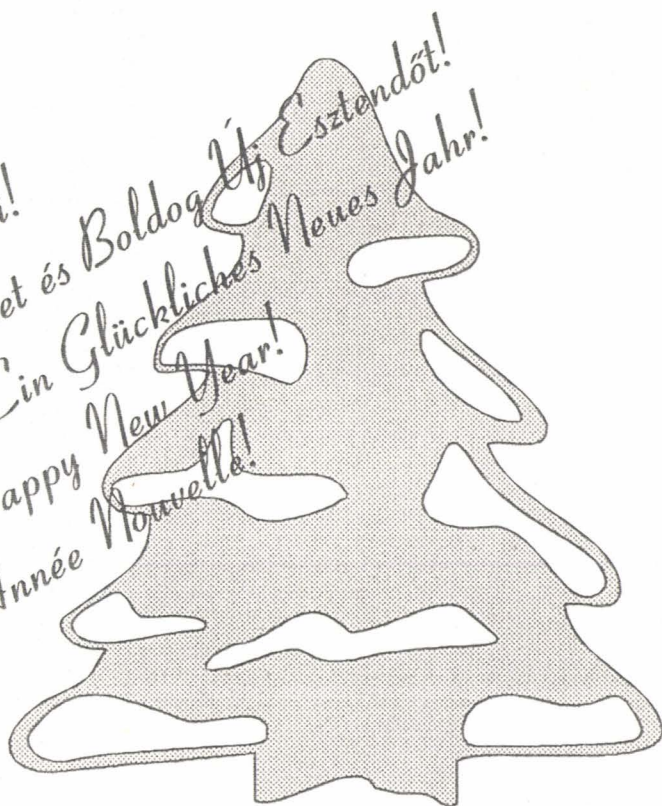
Desfășurarea proiectului este prevăzută pentru perioada martie—decembrie 1997.

(H.I.)

(H.I.)

Crăciun Fericit și La Mulți Ani!
 Kellemes Karácsonyi Ünnepeket és Boldog Új Esztendő!
 Fröhliche Weihnachten und Ein Glückliches Neues Jahr!
 Merry Christmas and a Happy New Year!
 Joyeux Noël et Bonne Année Nouvelle!

Primul FORUM PRO EUROPA la Apollo

(continuare din pagina 1)

E vorba despre declarația Departamentului de Stat, pentru că Laszlo KOVÁCS, în numele guvernului semnează această declarație și într-un anumit loc sînt referiri la sprijinirea tendințelor de autonomie ale minorităților din afara granițelor Ungariei cu o trimitere directă la ceea ce se numește în termeni juridici „statut juridic special”. Dar ceea ce vreau să spun este următorul lucru: dacă luați situația de la sfîrșitul primului război mondial, și aveam atunci aceste instrumente juridice internaționale obligatorii, cum a fost Tratatul Minorităților din 1919 care s-a aplicat României, a apărut evident că aceste prevederi nu au fost preluate de Constituția din 1923, unde nici măcar nu se face referire la minorități. Ne putem întrebă firească — era un tratat semnat — de ce nu este treaba asta în Constituție, de ce nu o regăsim în reglementările care au urmat? Intrăm într-o problemă foarte vastă, a relațiilor internaționale și a raporturilor de putere din care eu nu vreau să vă dau decît concluzia: atunci, dar mai ales acum, rezolvarea problematicii minorităților din perspectivă europeană, din fericire sau din nefericire, este lăsată la latitudinea statelor naționale. Avem o serie întreagă de reglementări pe plan european, cum este Documentul de la Copenhaga, avem această Recomandare 1201 care nu are valoare juridică pentru toată lumea (dar pentru noi are), avem alte documente ale Consiliului Europei dar, la nivelul construcției europene, la ceea ce înseamnă activitate instituțională, și mă refer la ultimul document de bază pentru construirea Uniunii Europene, Tratatul de la Maastricht, nu veți găsi cuvîntul „minorități”. Principiul de subsidiaritate atît de invocat de UDMR, și care înseamnă delegare de putere — adică să-i dau minoritarului capacitatea de a decide în probleme care îl vizează —, din fericire sau din nefericire, prin filosofia politică a Tratatului de la Maastricht, este lăsat la latitudinea statului. De aceea avem în Uniunea Europeană o țară ca Franța cu o legislație ce nici măcar nu recunoaște în Constituție existența minorităților și avem o țară ca Spania unde descentralizarea este extraordinar de puternică, avem statute speciale, avem mai multe limbi oficiale, guverne, parlamente, ș.a.

Ce înseamnă asta? Își asumă Uniunea Europeană la nivel instituțional sarcina de a rezolva problemele din fiecare stat membru? Nu, fiecare stat membru și le rezolvă din interior, ținînd cont de anumite standarde internaționale la nivelul Uniunii, care sînt concepute foarte larg, tocmai ca să nu determine reacția negativă a unui stat sau altul.”

SZILÁGYI Zsolt:

„Se pare că Tratatul a ajuns în această fază avansată, chiar finală, pentru a asigura stabilitatea. Atît în planul Carrington, cît și în Pactul de Stabilitate, valoarea principală agreată de inițiator, dar și de țările care au devenit parte a acestui Pact, a fost stabilitatea în regiune. Deci stabilitatea dintre diferite state a fost acceptată ca o valoare. Ca atare, orice eveniment care ar putea pune în pericol această stabilitate trebuie ținut în frâu. Poziția noastră, a mea și a UDMR, în această chestiune este foarte aproape de poziția Consiliului Europei din momentul primirii României în acest organism internațional cu drepturi depline. De fapt statele membre ale Consiliului Europei se străduiesc ca valorile fundamentale ale societății democratice să fie implementate în realitate și în jurisdicția internă — articolînd deci o anumită conformitate, pe care aș putea-o numi euro-conformitate —, și să devină compatibile și din punct de vedere al rezolvării conflictelor. Deci stabilitatea este ajutată de către implementarea acestor valori (...) Dacă aceste valori nu vor fi asimilate de către societatea politică românească, eu cred că semnarea Tratatului nu va aduce o stabilitate în timp, o stabilitate de durată. Poate să apară chiar o stabilitate formală. Pentru că, acest Tratat bilateral, chiar dacă ajută la integrarea celor două țări în structurile euro-atlantice — unde miza prioritară rămîne firește NATO —, nu va putea

avea efectul scontat dacă ținem seama de declarațiile politice ale ultimilor șase ani, de discuțiile dintre elitele politice ale celor două țări, precum și de politica guvernului român în materie de minorități. Tratatul rămînînd doar o declarație de intenție din partea celor două țări și nimic mai mult.”

Renate WEBER:

„Aduce ceva bun acest Tratat în relațiile dintre cele două țări și chiar în relația dintre majoritatea română și minoritatea maghiară din România? Eu cred că da și vă spun de ce, și aici nu mă mai refer doar la relațiile dintre cele două țări. Cele două țări, evident, trebuie să arate pe plan internațional că nu au diferențe privind statutul lor teritorial, că doresc rezolvarea problemei minorităților și există mai multe prevederi în acest Tratat care se referă la această problemă. Formulările vagi din Art. 12, sînt firești în felul în care se codifică acest gen de tratate: este un tratat politic, nu este un acord dintre ministerele celor două țări. Acela trebuie să fie precis. Aici, mai mult decît această declarație de bună intenție nu prea poți să faci. Chiar asta se întîmplă. Pe de altă parte, dacă vă duceți la Art. 15 veți vedea că, deși bineînțeles el nu cuprinde atît cît ar fi dorit UDMR-ul, el conține totuși anumite prevederi și deci, trebuie citit în ansamblu. Spun în ansamblu pentru că el trebuie citit împreună cu acele documente care sînt menționate în anexe și care sînt de data aceasta Documentul de la Copenhaga, Declarația ONU din 1992, Recomandarea 1201 și Convenția-Cadru. Și acum să vedem de ce mie mi se pare că pasul este uriaș. Sigur, v-am mai spus: România ca parte participantă la procesul OSCE, acceptase acest document politic care este Documentul de la Copenhaga, ținîndu-se de forță juridică în Tratatul cu Germania și totuși, în 1994 exista acel Departament de politică externă al Camerei Deputaților care a trimis deputaților români un fel de studiu — un pseudo-studiu, i-am spus noi —, în care se spune următorul lucru în legătură cu factorul de stabilitate: »Dorința ca standardele internaționale să fie considerate minimale este inacceptabilă din punctul nostru de vedere«. Iată ce puteau să spună experții români în 1994, cînd acesta este un principiu fundamental al dreptului internațional! Standardele internaționale sînt minimale, pentru că ele sînt cele care ar trebui să se poată aplica peste tot, și orice țară vrea, poate să dea mult mai mult. Finlanda a semnat și ea Convenția-Cadru, doar nu o să-și strice acum exemplara legislație pe care o are, coborînd la nivelul Convenției-Cadru. Vreau să spun că acest Tratat chiar vorbește de faptul că aceste angajamente sînt minimale în cadrul Uniunii Europene și că prin legislație internă poate să se facă mai mult decît atît. Pe de altă parte, mai este un aspect aici, și știu că a fost o idee pe care UDMR nu a agreat-o în mod deosebit, și anume că problemele unei minorități naționale, indiferent în ce țară, deși ele țin de dreptul internațional și deși ele fac obiectul unei preocupări internaționale, trebuie rezolvate intern. Nu prin tratate și documente internaționale se pot soluționa pînă în amănunt cerințele minorității maghiare din România, ci printr-o sumedenie de legi, sau doar printr-una singură, care să fie atît de acoperitoare cum ar fi o lege pentru protecția minorităților. Deși oricum nu este suficient, oricum trebuie coroborate cu altele și din acest punct de vedere, într-adevăr, eu cred că astăzi în România, juridic vorbind — nu mă refer la aspectul practic — în proporție de 90% situația era mai bună decît este astăzi. Foarte multe dintre lucrurile care au existat, începînd cu Statutul naționalităților, dar continuînd cu Constituția din 1950-65, cu legislația care a existat în perioada aceea, au fost pierdute după 1990. Limba în justiție nu mai este decît limba oficială a statului și se poate apela la interpret și acesta este gratuit numai în procesele penale, ceea ce n-a fost. Statutul naționalităților prevedea chiar posibilitatea de a urma în limba maternă universități, chiar Facultatea de Drept din Cluj avea secții în limba maghiară și secții în limba germană.”

Seminar

Spre o Europă unită

Între 20—22 septembrie a.c., s-a desfășurat la Budapesta Seminarul internațional „Calea spre Uniunea Europeană”, organizat de Uniunea Federaliștilor Europeni cu sediul la Bruxelles, Europäische Staatsbürger-Akademie Bocholt și Europai Akadémia Budapesta. Lista invitaților cuprinzând mai ales participanți central-est-europeni, cu o distincție destul de clară în privința ordinii șanselor de integrare, pe de o parte, și referenți, firește, vest-europeni, chemați să cîntărească bagajul cu care, noi ceilalți, ne grăbim pasul spre Uniune, pe de alta, sugerase inițial o legitimă curiozitate occidentală îndreptată spre noii veniți. N-a fost să fie, curiozitatea organizatorilor îndreptându-se aproape exclusiv spre propria lor voce, semănînd mai de grabă a acțiune bifată și Ecu cheltuiți, de unde ne-am adus aminte de proverbul cu „pomul lăudat”. Cu toate acestea am putut fi martori la cel puțin trei intervenții valoroase din partea referenților occidentali: o trecere în revistă a problematicei minorităților în Europa de Ragnar LEUNIG, o sobră expunere despre drepturile omului și drepturile minorităților în contextul convențiilor europene de Dr. Heinrich KLEBES și o excelentă analiză a deficiențelor structurale ale Uniunii Europene de Prof. Ferdinand Graf KINSKY. Dacă ar fi să reținem totuși și cîteva idei, iată-le: „Deși Convenția-Cadru are un caracter minimal, ea n-a fost semnată de un număr important de state, lipsind încă și astăzi 12 semnături pentru a putea fi ratificată”; „Convenția-Cadru abundă de paragrafe de »gumă de mestecat«”; „Federația este un model realizat de viață fără nici o consecință ideologică”; „Europa Centrală și de Est, poate să aducă o nouă dimensiune în Uniunea Europeană prin specificul său, din care nu totul este de aruncat”. Și o anecdotă care merită să fie reținută: „Pe vremea studenției sale la Göttingen, Bismarck era mai mult beat la cursurile la care profesorii dezbăteau șansele realizării unei confederații. Așa că ajungînd cancelar, a înfăptuit Confederația Germană.”

Din partea Ligii Pro Europa a participat SZOKOLY Elek. (S.E.)

Implicarea cetățenilor în deciziile locale

O preocupare permanentă a Ligii Pro Europa este promovarea și dinamizarea dialogului între autoritățile publice locale și societatea civilă, precum și sprijinirea oricărui demers menit să întărească autonomia locală.

În perioada 27—28 septembrie a. c., în colaborare cu Fundația Friedrich Ebert, Liga PRO EUROPA a organizat trei seminarii cu tema „Politici comunale”, la Tîrgu-Mureș, Reghin și Luduș. Referentul acestor seminarii a fost dl. Detlef FRANZEN, consilier municipal al orașului

Remscheid, Germania, invitat al Fundației Friedrich Ebert, reprezentată de doamna Elke SABIEL. Dezbaterile care au avut loc s-au axat pe problema surselor bugetului local, implicării cetățenilor în deciziile care privesc investițiile de interes comunal, posibilități de creditare bancară în vederea promovării lucrărilor publice.

Fundația Friedrich Ebert a pus la dispoziția participanților un „manual” al consilierilor locali, cu titlul „Politici comunale”, menit să-i sprijine la elaborarea strategiilor de dezvoltare a comunităților locale. (V. L.)

Charity Know How în căutarea unor strategii noi

Întîlnire

Centrul de Informare Român a organizat în data de 21 septembrie, la Cluj, o întîlnire la care au participat peste 20 de organizații neguvernamentale din Transilvania. Acțiunea, denumită *Proces Consultativ*, a avut ca scop informarea organizației Charity Know How despre greutățile, problemele și necesitățile organizațiilor neguvernamentale din România. La această întrunire Liga PRO EUROPA a fost reprezentată de HALLER István.

În paralel, au avut loc acțiuni similare și la Iași, precum și în Bulgaria, Slovacia, Rusia, Ucraina, Azerbaidjan, Armenia și Georgia, iar în Marea Britanie organizațiile din această țară, care au activități în România, s-au întrunit și ele pentru dezbaterile problemelor întîlnite de ele.

În cursul întîlnirii au fost completate o serie de chestionare, unele dezbătute în public, altele conform opțiunii fiecărei organizații. Pe baza celor completate, s-au întocmit rapoarte care urmau să fie trimise în Anglia.

Noile posibilități de dezvoltare pe viitor a strategiei Charity Know How, identificate în urma desfășurării Procesului Consultativ, vor fi discutate la următoarea întrunire a C.K.H. Grants Committee din 17 decembrie a.c. (H.L.)

BIROUL PENTRU DREPTURILE OMULUI

În perioada septembrie—octombrie, Biroul pentru Drepturile Omului a înregistrat noi cazuri, dintre care le prezentăm pe cele mai importante.

A. A., rănit cu ocazia evenimentelor din 21 decembrie 1989, a înaintat dosarul pentru a primi certificat de revoluționar Asociației 21 Decembrie din Tîrgu-Mureș. Dosarul lui s-a pierdut, dovezile lui fiind reconstruite de Procuratura Militară, care a emis un document prin care se certifică rănirea lui A. A. cu o grenadă lacrimogenă sau petardă, care i-a cauzat o infirmitate de 30%. Certificatul de revoluționar s-a obținut în luna mai 1995, după care Asociația 21 Decembrie i-a promis rezolvarea problemelor legate de locuință (conform Legii 42/1990, revoluționarii se bucură de prioritate în obținerea locuințelor). Totuși, A. A. nu a fost trecut pe lista de priorități ce trebuia întocmită de Asociația 21 Decembrie. Pentru a rezolva această problemă, am informat Primăria Tîrgu-Mureș în legătură cu cazul A. A.

Gy. V., înregistrată la Birou încă în iunie a.c. a revenit, pentru că nu a reușit să-și soluționeze problema. Dînsa a reclamat nerespectarea promisiunii făcute de

Primărie în legătură cu acordarea unei locuințe, timp în care alte persoane, fără să figureze pe listele de cereri de locuințe, au primit apartamente. Atît Gy. V., cît și Biroul pentru Drepturile Omului a lansat cereri la Primărie pentru a verifica dacă într-adevăr unele persoane primesc în mod ilegal locuințe, și solicitări la RAGCL pentru evacuarea unei persoane care a primit în mod ilegal o locuință, în care nici nu s-a mutat de la primirea ei, din decembrie anul trecut. Autoritățile locale au refuzat să răspundă oficial la aceste scrisori.

S. L. a intervenit pentru a rezolva situația fiului său, care a reușit la examenul de admitere pentru clasa a IX-a la Liceul Industrial nr. 1, profil uman, dar, datorită numărului mic de elevi reușiți la acest profil, a fost mutat într-o clasă cu profil mecanic al aceluiași liceu. Din partea Inspectoratului școlar s-a confirmat faptul, că, conform Legii învățămîntului, nu poate funcționa o grupă de 11 de elevi (reușiți la profilul uman), iar elevii nu pot fi mutați la o altă școală în primul an de învățămînt liceal. Pentru a căuta o soluționare, S.L. s-a adresat Ministerului Învățămîntului. (H.I.)

Métiers

Proiect pentru reintegrarea șomerilor

După o vacanță de trei săptămîni, Proiectul „Métiers”, patronat de Europa SOS Roumanie și Liga Pro Europa a reluat cursurile teoretice pe data de 2 septembrie, cursuri care urmau să încheie perioada de 7 luni de formare, reprezentînd prima fază a proiectului.

Am continuat cu un curs de comunicare și apoi unul de detectare de potențial.

În același timp, am început pregătirile pentru un seminar foarte important pentru viitorul asociației noastre, seminar care s-a desfășurat între 30 septembrie — 1 octombrie 1996. Participanții la acest seminar au fost: președintele Asociației Europa S.O.S. Roumanie — Jean-Michel TENEUR; coordonatoarea proiectului Marie-Lise FORTON; Serge HERMANN — membru în C.A. al Europa S.O.S. Roumanie și totodată unul dintre formatorii noștri, d-l și d-na LEVEANU de la AGROFORM, parteneri ai S.O.S. Roumanie, formatori străini, parteneri locali: dl. Mircea CONSTANTIN din partea OVR România; Valentina LUCIAN — delegata Ligii PRO EUROPA, Cristina VODĂ, asistent social, dl. dr. Constantin FLOREA — președintele Fundației Agricola 2000, și bineînțeles noi, cei 10 stagiați.

Seminarul s-a desfășurat la Casa de Cultură Mihai Eminescu din Tîrgu-Mureș.

Cele două ateliere pe care le-am format au avut ca puncte de lucru constituirea asociației, s-a discutat despre administrarea internă și externă, am discutat problemele, chestiunile și propunerile care privesc viitorul asociației. Pe parcursul celor două zile de seminar am avut posibilitatea să realizăm un schimb de idei, să-i informăm pe formatorii noștri și pe ceilalți participanți despre planurile, proiectele, ideile și speranțele viitoare. De asemenea, inițiatorii proiectului, partenerii, ne-au expus ideile privitoare la derularea activităților noastre viitoare.

Sfîrșitul seminarului a însemnat pentru noi și elucidarea unor probleme, îndoieli, ne-a dat încredere și ne-a confirmat ceea ce știam deja: ceea ce am început în urmă cu 5 luni trebuie să continue.

Am continuat pe urmă cu un curs asupra punctelor tari și slabe ale întreprinderilor, despre cum se întocmește un proiect, cum se face o recrutare a candidaților la un curs și cum se întocmește un anunț pentru ziar.

În același timp am continuat pregătirile pentru finalizarea statutului și dosarului de prezentare ale viitoarei noastre asociații.

(L.Bo.)

Colaborare

Ziua alegătorului

În ziua de 18 octombrie a.c., Asociația Pro Democrația împreună cu Liga Pro Europa a organizat o zi dedicată alegătorilor din Tîrgu Mureș.

Începînd cu ora 14, lîngă ceasul floral din parcul central al orașului a poposit *Cara-vana Alegătorului*. Tinerii voluntari, împreună cu echipa APD au împărțit timp de două ore materiale de propagandă ale Asociației Pro Democrația, cuprinzînd îndemnul la vot, informații despre modul de funcționare a Parlamentului și a Președenției.

În după-masa aceleiași zile, în Sala Mică a Palatului Culturii a avut loc *Forumul Candidaților*, cu începere de la ora 17. La acest forum au fost invitați reprezentanții următoarelor partide politice: UDMR, PUNR, CDR, USD, PDSR, PRM, PSM, pentru a răspunde la întrebările adresate de alegători și de mass-media. Reprezentantul PRM nu ne-a onorat cu prezența, iar cel al PUNR-ului a părăsit întîlnirea după doar o oră.

Seara, la postul de radio local *Contact*, a avut loc un concurs cu întrebări pe tema alegerilor, la care răspunsurile se găseau în materialele distribuite cu câteva ore mai devreme în Centru. (P.L.Zs.)

Tabăra interculturală a organizațiilor de femei

În perioada 31 august — 16 septembrie 1996 a avut loc în Tîrgu-Mureș a doua ediție a taberei de interculturalitate la care au participat organizațiile WI — Anglia, Fundația „Oasis”, Fundația și Clubul „Bethlen Kata”, Asociația „Loránffy Zsuzsánna”, Asociația de Femei a Bisericii reformate din Cetate, Liga PRO EUROPA, secția femei a PNT-CD, Asociația „Vecinătatea”, secția femei a Forumului German, Secția femei a PCDM (Partidul Creștin Democrat Maghiar din România), Asociația femeilor evanghelice, Asociația de femei unitariene.

Sponsorii acestei tabere au fost Charity Know-How Anglia, Liga PRO EUROPA prin programul CEBEMO/BILANCE și Biserica Reformată din Cetate, care a oferit și spațiile necesare desfășurării lucrărilor taberei. Unele organizații de femei au mai obținut sponsorizări de la agenți economici locali.

Lucrările taberei s-au structurat pe două perioade distincte: primă săptămână — cea a atelierelor de lucru, și cea de-a doua săptămână, care a avut ca scop principal cunoașterea României, a istoriei ei și a vieții femeilor de la sate la ele acasă.

Atelierele de lucru, pe lângă aspectul lor de practică a posibilităților de a obține bani pentru susținerea activității organizațiilor de femei, a avut aspecte de pregătire teoretică, schimbul de experiență asupra poziției femeii în societatea de azi, studiu comparativ între Anglia și România. Nu în ultimul

rînd, cîteva din atelierele de lucru au vizat dobîndirea unor idei și tehnici de a ne înfrumuseța mediul înconjurător, căminul, străzile, orașul.

Deplasările la Sovata, Corund, Reghin, Chendu au prilejuit cunoașterea unor aspecte ale vieții la țară a femeilor din România și schimburi culturale importante (olărit, împletit cu pănușă, etc.).

În afara vizitei la instituțiile culturale și istorice ale Tîrgu-Mureșului, vizită la mănăstirile din nordul Moldovei, parcurgerea aproape a întregii Bucovine a prilejuit întîlnirea oaspetelor noastre cu tradiția ortodoxă a culturii românești. Liga PRO EUROPA a fost felicitată cu maximum de recunoștință pentru organizarea și derularea acestei excursii, total inedite pentru oaspete. Mănăstirile și zonele vizitate, oamenii cunoscuți pe acest drum au însemnat oferirea unui chip profund uman al României și al istoriei ei, iar relieful și zonele turistice au fost mai mult decît extraordinare.

Evaluarea lucrărilor a dus la concluzia unei reușite, ce sugerează ideea continuării acestui gen de întîlniri.

Produsele taberei de interculturalitate și uneltele de lucru ale atelierelor au fost folosite la organizarea unei tombole, veniturile fiind folosite în scopul organizării Crăciunului copiilor bolnavi SIDA din Tîrgu-Mureș. (L. B.)

Colegiul Democrației la a treia ediție

În cadrul programului PHARE al Uniunii Europene, Liga PRO EUROPA, în colaborare cu Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, găzduiește la Tîrgu-Mureș a III-a ediție a cursurilor Colegiului Democrației, în perioada octombrie 1996 — septembrie 1997.

În decursul activităților sale, Liga PRO EUROPA a remarcat lipsa unor structuri care să pregătească lideri ai tineretului în domeniile societății civile, partidelor politice și administrației publice locale. Astfel s-a inițiat Colegiul Democrației, care a debutat în 1994 și s-a bucurat de un mare succes.

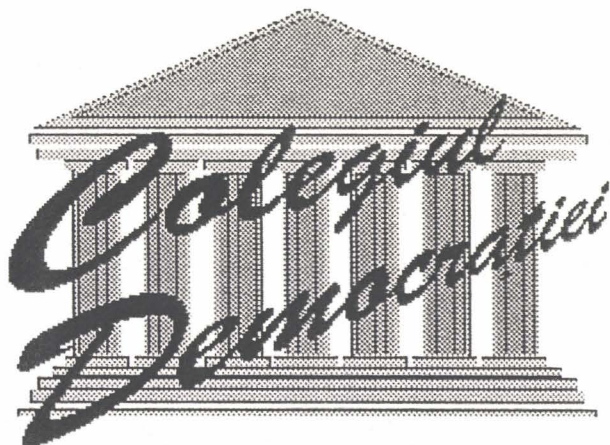
Funcționînd ca o universitate liberă, Colegiul Democrației are drept scop educația civică a tineretului și încurajarea implicării tinerilor în sfera publică.

Proiectul permite unui grup de tineri tîrgumureșeni români, maghiari, germani și romi, ca pe parcursul a nouă luni să participe la cursuri, seminarii și ateliere dedicate studierii funcționării statului de drept. În subsidiar, Colegiul — ca for de dialog — are menirea să contribuie la implicarea tinerilor în procesul reconcilierii istorice româno-maghiare și în cel al integrării europene.

Colegiul Democrației se adresează acelor tineri, care sînt deja activi în organizații neguvernamentale sau

comunitățile școlare, manifestă o motivație personală pentru cariere politice, juridice, diplomatice și administrative. Acești tineri, printr-un plus de pregătire și inițiere în mecanismele statului de drept, vor putea contribui la promovarea valorilor democratice și pluraliste în România.

Colegiul se va încheia cu un program practic de exercițiu al autonomiei locale: tinerii participanți vor constitui pentru o zi Consiliul Municipal ad-hoc al orașului Tîrgu-Mureș și vor dezbate problemele comunității locale într-o sesiune publică. (K. Gy.)

Pro Europa Tîrgu-Mureş — Pro Europa Brandenburg

Programul PHARE, realizat de Liga PRO EUROPA și de PRO EUROPA Brandenburg, și-a continuat activitatea cu ultimul colocviu din Germania, programat pentru perioada 10—13 septembrie. Din păcate, invitația oficială necesară obținerii vizelor pentru grupul participanților români a ajuns la Tîrgu-Mureş numai în primele zile ale lunii septembrie, lucru care, conjugat atît cu problemele personale ale unor participanți, cît și cu obligațiile politice și administrative în care erau profund implicați alții, a permis plecarea spre Germania, în ziua de 9 septembrie, a numai zece persoane.

Legile lui Murphy, acționînd fără greș și pe mai departe, au făcut ca lipsa de motorină din zona Satu Mare, unde grupul a ieșit din țară, să întîrzie trecerea frontierei, iar microbusul a sosit la aeroportul Ferihegy 2 — Budapesta cu numai 10 minute înainte de decolarea cursei spre Berlin. Ca un corolar, personalul de la sol al companiei MALÉV nu a fost în stare să intre în legătură în timp util cu aeronava, care a plecat fără cei zece. Singurul element pozitiv a fost reutilizarea biletelor la cursa din ziua următoare, dar astfel s-a pierdut una din cele trei zile de program.

Încercîndu-se recuperarea, cel puțin parțială, a acestei zile, programul a devenit foarte dens, dar chiar și așa s-au obținut informații interesante în cea ce privește modul de privatizare al industriei și agriculturii landului Brandenburg, precum și despre încercările de soluționare ale consecințelor ecologice și sociale dezastruoase, datorite economiei centralizate din perioada vechiului regim comunist. Fără a avea pretenția de a fi perfecte, soluțiile sînt mult diferite de cele aplicate la noi, și au reușit să urnească căruța economiei brandenburgheze, înglodată și ea în clisa tranziției, ca și a noastră, și nu numai datorită existenței unui tractor atît de puternic ca economia fostei Germanii de Vest.

Conform programului general al proiectului, după acest colocviu a urmat deschiderea forumului de pregătire la Tîrgu-Mureş, prin realizarea primului seminar din România, în perioada 21—26 octombrie 1996.

Grupate în jurul temei centrale „Pluralism și reprezentarea intereselor cetățenilor”, dezbaterile au beneficiat de aportul unor referenți valoroși din Germania, Elveția și România, ca de exemplu Dorothée de NÈVE, politolog; Frank WERNER, liderul fracțiunii CDU din Landtagul Brandenburgului; Matthias SCHNELLER, referent economic al CDU; Dan FIȘUȘ, arhitectul-șef al orașului nostru; Luminița PETRESCU, de la Fundația pentru Pluralism, București; Marius LAZĂR și MAGYARI Nándor, sociologi de la Universitatea Cluj precum și invitați ca dr. Paul PORR, președintele FDGR pentru Transilvania; SZILÁGYI Zsolt, deputat UDMR de Bihor și Vasile BURTEA, sociolog din București.

Participanții, reprezentanți ai unor partide, organizații ale minorităților, ONG-uri precum și primari sau viceprimari ai unor localități din județul Mureş, au avut ocazia să ia parte la discuții deschise, interesante, care au pus mereu la grea încercare graficul de timp. De asemenea, prin vizite oficiale la Prefectura Mureş și la primăriile municipiului Tîrgu-Mureş și a orașului Sovata, oaspeții din Germania au avut posibilitatea să ia contact direct cu realitățile românești, de care s-au arătat interesați. S-au pus bazele unor legături durabile, care sperăm că se vor concretiza în relații de colaborare economică și culturală, avantajoase pentru ambele părți.

Proiectul comun al celor două „PRO EUROPE” este programat să continue cu un colocviu la Sibiu, în perioada 19—21 decembrie 1996. (M. B.)

Alegeri

Observarea alegerilor

Liga PRO EUROPA a oferit sprijin pentru Asociația Pro Democrația în organizarea observării alegerilor.

În biroul Ligii s-a făcut înscrisura voluntarilor, care s-au prezentat într-un număr de cca. 160—170 de persoane. Ei au devenit observatori independenți la alegerile parlamentare și prezidențiale din data de 3 noiembrie a.c., pe tot teritoriul județului Mureş.

Pentru a ușura deplasarea observatorilor care nu dispuneau de mașini, s-a organizat și transportul lor în diferitele colțuri ale județului. (K. J.—A.)

Seminar

Învățămîntul pentru comunitățile de romi

Între 25—28 octombrie a.c. a avut loc la Slatina, primul seminar din cadrul proiectului „*Formarea continuă a profesorilor care lucrează cu elevi romi*”, organizat de Institutul Intercultural Timișoara și de Asociația Romani CRISS din București. Proiectul, finanțat de Consiliul Europei, urmează să se realizeze în colaborare cu Centrul de Cercetări Țigănești al Universității Descartes din Paris, Gruparea Educatorilor Pensionari fără Frontiere și Institutul de Științe ale Educației din București.

Seminarul, după prima zi de discuții și dezbateri pe tema învățămîntului pentru copiii romi, s-a desfășurat în diferite ateliere. Pentru cadre didactice, Florentina ANGHEL (din partea Institutului de Științe ale Educației) a ținut un curs de inițiere în domeniul alfabetizării; inspectorii școlari și directorii de școli au dezbătut probleme organizatorice referitoare la învățămînt; organizațiile neguvernamentale au discutat posibilitățile de implicare, căile de soluționare a problemelor legate de educația copiilor romi.

În ultima zi, participanții la seminar s-au deplasat la Caracal, pentru a vizita școala fundației „RomRom” și Școala generală nr. 6. Prima, transformată din locuință în școală la inițiativa învățătorului Ion VASILE, s-a dovedit a fi neîncăpătoare. Școala „oficială” privește cu o oarecare invidie această reușită, considerînd că de cînd există această „școală a lui Vasile”, toți copiii romi vor să fie înscriși acolo, deși nu există condiții la fel de bune, ca și în școala lor. Această dispută și concurență este sănătoasă, pînă cînd urmărește interesele copiilor, și nu este o luptă a ambițiilor.

Cu ocazia seminarului, s-au punctat motivele, pentru care este nevoie de un tratament special în privința educației romilor. În cele mai multe cazuri, situația socială nu permite îmbrăcarea copiilor romi la nivelul celorlalți, iar munca copiilor din aceste comunități este indispensabilă. Ajutoarele nu rezolvă această problemă, prin ele învățămîntul devine o sursă de ciștig, care este imediat abandonat în

momentul în care resursele financiare sînt epuizate. Pe termen lung nu există altă soluție, decît elaborarea unor proiecte economice, care să dezvolte competitivitatea meseriilor tradiționale. A doua problemă este existența stereotipurilor, atît în cadrul populației nerome (legate de teama, disprețul lor față de romi), cît și în cadrul romilor (relativ la inutilitatea învățămîntului, teama de a pierde un membru al comunității, care își neagă rădăcinile după ce devine educat). Pentru a depăși această situație, este necesară o educație direcționată spre a depăși stereotipurile, pentru a nu jigni — chiar fără voie — copiii care aparțin unei alte culturi. Problemele lingvistice au fost considerate ca fiind minore, considerînd că romii vorbesc limba celor cu care conviețuiesc, fie aceasta limba română sau maghiară. Totuși, învățătorii au relatat situații în care sînt obligați să folosească traducători pentru că majoritatea copiilor nu înțeleg ce se predă. Un astfel de handicap nu este ușor de recuperat, fiind nevoie și pentru acest grup etnic — cum există în cazul altor grupuri — de cadre didactice din sînul comunității. S-a propus înființarea unui nou post: cel al mediatorului școlar, care are sarcina de a asigura frecvența, oprește conflictele dintre școală și familie, autorități locale și familie, este totodată un traducător și un educator care ajută la realizarea temelor de casă.

Cu ocazia seminarului s-a dezbătut și posibilitatea creării unor clase de romi. Reprezentanții comunităților de romi au considerat că astfel s-ar crea un cadru pentru segregare, ceea ce se și întîmplă în unele zone din sudul țării, unde copiii romi sînt grupați în clase separate. S-a subliniat că singurul criteriu pe baza căruia pot exista clase separate este cel lingvistic, și nu etnic.

Ca o concluzie a seminarului, la care Liga PROEUROPA a fost reprezentată de HALLER István, s-a subliniat, că nu copilul trebuie adaptat la sistemul de învățămînt, ci sistemul la copil. (H.I.)

BIBLIOTECĂ

Noi intrări în biblioteca LPE

ISTORIE

- Al. Paleologu, Stelian Tănase: *Sfidarea memoriei*
- Teodor Chindea: *Contribuții la istoria românilor din Giurgeul-Ciucului*
- Ion Gherman: *Cronica ținutului Herța*
- Mihai Eminescu: *Răpirea Bucovinei*

POLITICĂ

- Guvernul României: *Alegeri parlamentare și prezidențiale. Partide politice*
- Adrian Marino: *Politică și cultură*
- Stiftung Entwicklung und Frieden: *Gemeinsame Verantwortung in den 90er Jahren*
- David Mathews: *Politica pentru fiecare*

LITERATURĂ

- Mircea Zăciu: *Ca o imensă scenă, Transilvania*

DREPTURILE OMULUI

- C. Ormeneanu, E. Lunganu: *Dicționar incomplet al drepturilor omului*
- Consiliul Europei: *Educația pentru drepturile omului, o provocare*
- Th. Buergenthal, R. Weber: *Dreptul internațional al drepturilor omului*
- IHF for Human Rights: *Annual Report '96*

MINORITĂȚI

- *A români ai magyarság története 1919—1989*
- Virgil Pană: *Minoritățile naționale din Transilvania între 1918—1940*

REVISTE

- *Magropress*, septembrie—octombrie 1996
- *Sfera politicii*, nr. 41
- *NZZ-Folio*, nr. 10 și 11
- *Die Neue Gesellschaft Frankfurter Hefte* nr.8 și 9, „*Deutsche Außenpolitik*“, resp. „*Irland*“.
- *Berliner Europa Forum* nr.9/1996, resp. Sonderheft VII (Frauen in Europa).

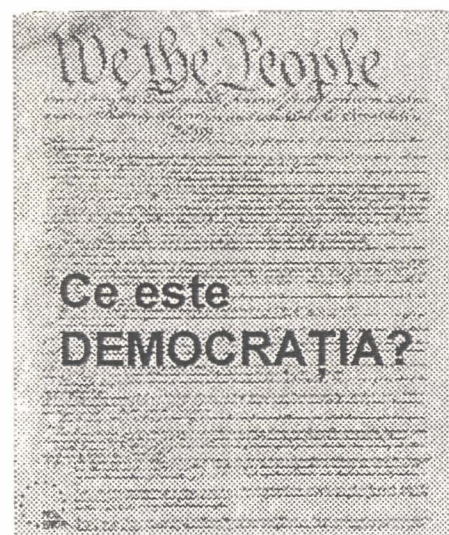
(M.B.)

Publicații editate de Pro Europa

În luna septembrie, Editura PRO EUROPA a publicat o broșură care cuprinde două lucrări: cea a lui Chester FINN, intitulată *Politica într-o societate liberă*, și cea a lui Chester E. FINN Jr., cu titlul *A preda democrația: de ce și cum trebuie ea predată într-o societate democratică*. Prima prezintă probleme cum ar fi participarea cetățenilor la campaniile electorale, politica protestului, investitură publică și pirghii civice, rolul mass-mediei în procesul politic; cea de a doua are ca temă educația în domeniul democrației, posibilitățile de revitalizare a școlilor.

În această lună s-a reeditat și broșura *Ce este democrația*, din seria *Breviar pentru democrație*, o lucrare ce pornește de la definiția democrației, trecând în revistă toate aspectele care caracterizează o democrație autentică.

Broșura *Administrația locală — Autoadministrare locală*, publicată de Editura PRO EUROPA în luna octombrie, în cadrul parteneriatului dintre Liga PRO EUROPA și Brandenburgisches Bildungswerk PRO EUROPA e. V. din Germania prezintă autoadministrarea comunală din Germania. Legea administrației publice locale și Carta Europeană cu privire la exercițiul autonom al puterii locale. (H.I.)

Info PRO EUROPA

NEWSLETTER OF THE PRO EUROPE LEAGUE NR. 9-10 / 1996

CONTENTS:

P. 1., 6: *The first Pro Europa Forum in the Apollo Building* — a description of the debate organised by the Intercultural Centre about the Romanian-Hungarian Treaty.

P. 2: *Calendar* — a synopsis in Romanian and Hungarian of the PEL's main events in September and October.

P. 3: *Declaration* — the PEL's point of view regarding the nationalistic speech used in the electoral campaign by the candidate for presidency, Ion ILIESCU; *Civil Society in South-East Europe* — a description of the meeting organised by the Council of Europe and the Renner Institute in Vienna.

P. 4: *Information Mission in Sarajevo* — a presentation of an international mission in Bosnia; *Mass-media and Politics* — a short description of an international seminar held in Kishinov.

P. 5: *Evaluation* — a short description of Marcel ZWANBORN's evaluation visit; *A New Project* — a presentation of a project elaborated by the PEL's Human Rights Office.

P. 7: *Towards a New Europe* — a presentation of the international seminar „The Way to the European Union”, Budapest; *The citizens' involvement in local decisions* — a description of three seminars, organised in Tîrgu-Mureș, Reghin and Luduș, titled „Communal Politics”; *Charity Know How, Researching New Strategies* — a description of the meeting named „Consultative Process”.

P. 8: *Project for Reintegration of Unemployed* — a presentation of the activities of Métiers project; *Human Rights Office* — a short description of some cases; *Voters' Day* — a presentation of the activities organised in order to mobilise the electorate.

P. 9: *Intercultural Women's Camp* — a description of the second international women's camp; *The College of Democracy at the third Edition* — the new start of the PEL's College of Democracy.

P. 10: *Pro Europa Tîrgu-Mureș - Pro Europa Brandenburg* — a presentation of programs organised together by PEL and Pro Europa Brandenburg; *Monitoring elections* — a short description of the gathering volunteers for the domestic election observers.

P. 11: *Education for the Roma Community* — a description of the training project for teachers working with Roma pupils; *New Entries in the PEL's Library*.

P. 12: *The PEL's Publications* — a presentation of three brochures, published by PRO EUROPA.

La ora cînd apare *Info Pro Europa*, este certă victoria în alegeri a opoziției democratice și alegerea lui Emil Constantinescu în funcția de Președinte al României. Liga Pro Europa adresează felicitări tuturor celor care au contribuit la acest succes, considerînd că, alături de alte organizații ale societății civile, am participat și noi la democratizarea României.

Vom reveni.

Liga PRO EUROPA

co-președinți:

Smaranda ENACHE ȘI CSIKY Boldizsár

4300 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154

Tel/fax: +40-(0)65-168549; 217584 e-mail: lpe@lpe.sbnf.ro

Redactor: HALLER István

La redactarea acestui număr au colaborat: Mircea BEȘA (M.B.), Luminița BORDAȘ (L.Bo.), Lucia BRISCAN (L.B.), Smaranda ENACHE (S.E.), HALLER István (H.I.), KACSÓ Judith-Andrea (K.J.A.), KOVÁCS Gyögyvér (K.Gy), Valentina LUCIAN (V.L.), PÁPAI László Zsolt (P.L.Zs.), Anamaria POP (A.P.), SZOKOLY Elek (Sz.E.)

Tehnoredactare: PÁPAI László Zsolt

Editare texte: KACSÓ Judith-Andrea, Mihaela IGNAT